

CODI 21440 LINGÜÍSTICA LLATINA I (FONÈTICA)

Prof.: Adela BARREDA PASCUAL

Objectius

- En aquesta assignatura pretenem que l'estudiant, en acabar el semestre, sigui capaç de
1. Identificar en un text llatí formes arcaïques o arcaïtzants, fent-les correspondre a les respectives formes clàssiques, assenyalant-ne l'evolució.
 2. Comentar fonèticament els trets arcaïcs mes importants d'un text llatí, utilitzant la bibliografia elemental.
 3. Fer l'exposició per escrit d'alguns dels temes explicats a classe i/o preparats per ell mateix.

Contingut

1. INTRODUCCIÓ

- 1.1. Fonologia i fonètica.
- 1.2. Definició i caràcter del canvi fonètic. Causes del canvi fonètic.

2. FONEMES, SONS, PRONUNCIACIÓ I GRAFIES DEL LLATÍ

- 2.1. Origen de l'alfabet.
- 2.2. El sistema fonològic.
- 2.3. L'accent.

3. VOCALISME

- 3.1. EL VOCALISME EN EL PAS DE L' INDOEUROPEU AL LLATÍ:
Important simplificació del sistema vocàlic i consonàntic indoeuropeu.
Les laringals indoeuropees i el llatí
- 3.2. ELS DIFTONGS
 - 3.2.1. Tractament dels diftongs llargs.
 - 3.2.2. Tractament dels diftongs breus.
- 3.3. DINÀMICA INTERNA DEL MOT I CANVIS VOCÀLICS
 - 3.3.1. Canvis qualitatiu: l'apofonia, les vocals breus en síl·laba final.
 - 3.3.2. Canvis quantitativ: la síncopa, l'apòcope, l'abreujament de vocals llargues en síl·laba final, l'allargament dels monosíl·labs.
- 3.4. CANVIS VOCÀLICS CONDICIONATS
 - 3.4.1. Canvis qualitatiu: l'assimilació i la dissimilació.
 - 3.4.2. Canvis quantitativ: l'allargament i l'abreujament, l'anaptixi, el samprasarana.

4. CONSONANTISME

4.1. COMPORTAMENT DE LES OCLUSIVES, SIMPLS, ASPIRADES I LABIOVELARS.

4.1.1. Oclusives sordes aspirades, oclusives sonores aspirades.

4.1.2. Oclusives simples. El problema de la grafia de les velars. Pronúncia: pronúncia de C+e/i, G + e/i, del grup gn-, -ng-.

4.1.3. Oclusives labiovelars.

4.2. COMPORTAMENT DE LES FRICATIVES F I H.

4.3. COMPORTAMENT DE LES SIBILANTS.

4.4. COMPORTAMENT DE LA Y.

4.5. COMPORTAMENT DE LA W.

4.6. COMPORTAMENT DE LES NASALS I LÍQUIDES.

4.7. CANVIS CONSONÀNTICS CONDICIONATS.

4.7.1. Canvis qualitius: l'assimilació i la dissimilació.

4.7.2. Canvis quantitius: la simplificació dels grups consonàntics, l'epèntesi, debilitament i desaparició de consonants i de semivocals.

Classes i mètode de treball

Tot i la migradesa del temps, pensem que la fonètica no pot ser reduïda a una sèrie de lliçons magistrals, sinó que cal veure la teoria aplicada en els textos. Les sessions-classe, doncs, contemplaran exposicions teòriques del programa i el comentari foneticomorfològic de textos llatins adequats: textos epigràfics i textos literaris arcaics (Andronic, Enni, Nevi, Cató). Eventualment es comentaran textos arcaïtzants i vulgars, així com textos de gramàtics antics, que ajudin a comprendre el procés d'evolució fonètica del llatí.

A mesura que avanci el curs els estudiants hauran de preparar pel seu compte el comentari de textos proposats que serà corregit a l'aula, així com una sèrie de punts del temari teòric que no seran exposats a classe pel professor a causa de la limitació del temps disponible i que seran igualment objecte d'examen.

Avaluació i puntuació

Hi haurà una prova d'acord amb les dates fixades per la Facultat. Aquest exercici constarà de dues parts ben diferenciades: una de teòrica (exposició escrita de diferents temes explicats a classe i/o preparats pels estudiants) i una de pràctica (comentari d'una inscripció o d'un text literari arcaic o d'un text d'algun gramàtic, i un comentari de formes llatines amb diferents particularitats).

La prova s'avaluarà sobre deu (10) punts, dels quals 5 correspondran a la pràctica i 5 a la teoria. Una qualificació de la part teòrica inferior a 4 exclou la possibilitat d'aprovar l'exercici global. En cas que la qualificació de la part teòrica sigui ≥ 4 , caldrà superar la part pràctica amb una nota ≥ 4 . En aquest cas, un cop puntuades ambdues parts, es farà la mitjana i la nota resultant serà la nota global i única de l'exercici. Per considerar-lo aprovat caldrà que sigui ≥ 5 .

El treball personal i assistència a classe es contemplaran com a punts fonamentals en el moment de decidir la nota final, especialment en aquells casos en els quals la puntuació s'apropi a la mínima exigida per a obtenir una nota superior: per exemple, suspès alt // aprovat.

Bibliografia bàsica

Monteil, P., *Éléments de phonétique et de morphologie du latin*, París, 1970 (traducció i actualització en castellà de C. Fernández Martínez, Sevilla, 1992).

Bibliografia complementària

Bassols de Climent, M., *Fonética latina*, Madrid, 1962.

Blümel, W., *Untersuchungen zu Lautsystem und Morphologie des vorklassischen Lateins*, München, 1972.

Cupaiuolo, F., *Problemi di lingua latina*, Napoli, 1991 (74-102, dedicades als problemes principals de la fonètica).

Leumann, M., *Lateinische Laut- und Formenlehre*, München, 1977² (1928).

Maniet, A., *L'évolution phonétique et les sons du latin ancien*, Louvain-Paris, 1955² (ed. augmentada de la de 1950).

Maniet, A., *La phonétique historique du latin dans le cadre des langues indoeuropéennes*, París, 1975⁵.

Molina Yévenes, J., *Estudios latinos I. Iniciación a la fonética, fonología y morfología*, Barcelona, 1993².

Niedermann, M., *Précis de phonétique historique du latin*, París, 1953³ (1906¹, 1931² millorada i augmentada).

Palmer, L. R., *The Latin Language*, London 1974 (1954, trad. de J. L. i J. J. Moralejo,

Barcelona, 1984), pp. 211-33.

Panichi, E., *Grammatica storica della lingua latina. II vocalismo*, Roma, 1977.

Pisani, V., *Grammatica latina storica e comparativa*, Torino, 1948.

R. Pfister, *Einleitung und Lautlehre*, en F. Sommer-R. Pfister, *Handbuch der Lateinischen Laut- und Formenlehre I*, Heidelberg, 1977⁴ (= 1948³, 1914²).

Risicato, A., *Fattori linguistici generali e vicende fonetiche principali del latino*, Firenze, 1971.

Strunk, K. (ed.), *Probleme der lateinischen Grammatik*, Darmstadt, 1973, pp. 19-102.

Tagliavini, C., *Fonetica e morfologia storica del latino*, Bologna, 1962³.

Zorzi, E., *Fonética del latino con elementi di fonologia generale*, Milano, 1982.

Congressos, reculls d' estudis, ...

Coleman (ed.), *New Studies in Latin Linguistics. Proceedings of the Fourth International Colloquium on Latin Linguistics*, Cambridge, 1990.